Zondag 15 november 2020, Stadskerk/OCP Nijmegen, ds. Paul Oosterhoff

[1e lezing: Ezechiël 34, 11-17] (Willibrordvertaling)

1 1 Dit zegt de Heer: Ik zal zelf omzien naar mijn schapen en ervoor zorgen. 12 Zoals een herder omziet naar zijn schapen, als die verstrooid zijn geraakt, zo zal ook Ik naar mijn schapen omzien en ze veilig terugbrengen van alle plaatsen waar ze verstrooid zijn geraakt op de dag van wolken en dichte duisternis. 13 Ik zal ze terugvoeren uit de volken, ze samenbrengen uit de landen en ze leiden naar hun eigen grond; Ik zal ze weiden op de bergen en in de dalen van Israël, op alle weideplaatsen van het land. 14 Op goede weidegrond zal Ik ze weiden, het hoogland van Israël zal hun weideplaats zijn. Daar zullen ze legeren op goede plaatsen en grazen in welige weiden op de bergen van Israël. 15 Ik zal zelf mijn schapen weiden en ze zelf een rustplaats wijzen, luidt de godsspraak van Jahwe de Heer. 16 Het verloren dier zal Ik zoeken, het afgedwaalde terughalen, het gewonde verbinden, het zieke sterken, de vette en sterke dieren bewaren; Ik zal ze weiden zoals het behoort. 17 Gij, mijn schapen, zegt Jahwe de Heer, Ik ga rechtspreken tussen het ene schaap en het andere, tussen de rammen en de bokken.

[Evangelie: Mattheus 25, 31-46] (Willibrordvertaling)

31 Wanneer de Mensenzoon komt in zijn heerlijkheid en vergezeld van alle engelen, dan zal Hij plaats nemen op zijn troon van glorie. 32 Alle volken zullen voor Hem bijeengebracht worden en Hij zal ze in twee groepen scheiden, zoals de herder een scheiding maakt tussen schapen en bokken. 33 De schapen zal Hij plaatsen aan zijn rechterhand, maar de bokken aan zijn linker. 34 Dan zal de Koning tot die aan zijn rechterhand zeggen: Komt, gezegenden van mijn Vader, en ontvangt het Rijk dat voor u gereed is vanaf de grondvesting der wereld. 35 Want Ik had honger en gij hebt Mij te eten gegeven. Ik had dorst en gij hebt Mij te drinken gegeven. Ik was vreemdeling en gij hebt Mij opgenomen, 36 Ik was naakt en gij hebt Mij gekleed, Ik was ziek en gij hebt Mij bezocht, Ik was in de gevangenis en gij hebt Mij bezocht. 37 Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden en zeggen: Heer, wanneer hebben wij U hongerig gezien en U te eten gegeven, of dorstig en U te drinken gegeven? 38 En wanneer zagen wij U als vreemdeling en hebben U opgenomen, of naakt en hebben U gekleed? 39 En wanneer zagen we U ziek of in de gevangenis en zijn U komen bezoeken? 40 De Koning zal hun ten antwoord geven: Voorwaar, Ik zeg u: al wat gij gedaan hebt voor een dezer geringsten van mijn broeders hebt gij voor Mij gedaan. 41 En tot die aan zijn linkerhand zal Hij dan zeggen: Gaat weg van Mij, vervloekten, in het eeuwig vuur dat bereid is voor de duivel en zijn trawanten. 42 Want Ik had honger en gij hebt Mij niet te eten gegeven. Ik had dorst en gij hebt Mij niet te drinken gegeven; 43 Ik was een vreemdeling en gij hebt Mij niet opgenomen, naakt en gij hebt Mij niet gekleed; Ik was ziek en in de gevangenis en gij zijt Mij niet komen bezoeken. 44 Dan zullen ook zij antwoorden en zeggen: Heer, wanneer hebben wij U hongerig gezien of dorstig als vreemdeling of naakt of ziek of in de gevangenis, en hebben wij niet voor U gezorgd? 45 Daarop zal Hij hun antwoorden: Voorwaar, Ik zeg u: al wat gij niet voor een van deze geringsten hebt gedaan, hebt gij ook

voor Mij niet gedaan. 46 En dezen zullen heengaan naar de eeuwige straf, maar de rechtvaardigen naar het eeuwige leven.”

[overweging:]

Ik kan mij voorstellen dat u denkt: Nu héeft hij eindelijk afscheid genomen als diaconaal predikant in Nijmegen en nu komt hij bij zijn eerstvolgende dienst in de stad weer met die lezing van de 7 werken van Barmhartigheid en ook……, nu zijn we eindelijk verlost van een Amerikaanse president die echt het prototype was van de leider die alleen op zijn eigenbelang uit was en nu komt hij weer met die lezing uit Ezechiël, die scheldkanonnade van de profeet op de heersers die hun schapen uitbuiten tot hun eigen gewin.

Ik geef het toe ik was zelf ook een beetje verbaasd, maar de lezingen van vandaag zijn gewoon uit het reguliere wereldwijde lezingen rooster gekomen. Dus helemaal geen keuze van mijzelf.

Om te beginnen met die lezing uit Ezechiël. We lezen het stukje direct na die scheldkanonnade van de profeet. Vindt u het woord scheldkanonnade misschien een beetje overtrokken. Ik lees u nog een stukje eruit voor: Wee jullie, herders van Israël, want jullie hebben alleen jezelf geweid! Horen herders niet hun schapen te weiden? Jullie eten wel van hun kaas, gebruiken hun wol voor je kleren, jullie slachten de vette dieren, maar de schapen weiden dat doen jullie niet. Zwakke dieren hebben jullie niet laten aansterken, zieke dieren niet genezen, gewonde dieren niet verbonden, verjaagde dieren niet teruggehaald, verdwaalde dieren niet gezocht- jullie hebben de dieren hard en wreed behandeld.

Duidelijke taal, lijkt me. Ezechiël verwijt de leiders van Israël alleen in hun eigenbelang te hebben gehandeld en niet in het belang van de zwakken in de samenleving. In de politiek kunnen we daar heel veel voorbeelden van vinden, van zulk soort leiders, maar de laatste jaren brak de huidige president van Amerika toch wel alle records op dit gebied. Nu we van hem verlost zijn, optimist die ik probeer te zijn, ga ik er toch vanuit dat dat de werkelijkheid zal zijn, missen we straks natuurlijk wel een schrikbeeld waartegen we ons af kunnen zetten. Preken na Trump wordt natuurlijk weer een stukje moeilijker, maar dat hebben we er graag voor over, want als de idiote karikaturen van slecht leiderschap wegvallen blijven er toch nog steeds de problemen op een andere schaal. Hoe ook in ónze maatschappij steeds de kwetsbare mensen de ergste klappen krijgen. Hoe kwade krachten van vooroordeel en populisme makkelijk de overhand krijgen. In groter beleid maar ook jammer genoeg in de kleine beslissingen die wij soms te nemen hebben. Hoe de raderen van overheidsbeslissingen en de uitvoering daarvan kleine mensen steeds weer dreigen te vermalen en hoe we daar pas weer jaren later via parlementaire enquêtes een beetje weet van krijgen, maar in de tussentijd vele levens al geruïneerd zijn. Hoe bijvoorbeeld beloofde banen voor mensen met een beperking bij overheid en bedrijfsleven gewoon nauwelijks tot stand komen, ondanks beloften en ondanks een periode van hoogconjunctuur die we achter de rug hebben. Kun je nagaan hoe het nu zal verlopen nu de economie de komende jaren door corona is besmet.

In Ezechiël zegt God dat hij het zélf gaat doen. “Ik zal zélf naar mijn schapen omzien en zelf voor ze zorgen. Ik zal ze weiden zoals het hoort. Zoeken wat verloren dreigt te gaan, wat gewond is verbinden, wat ziek is verzorgen”. God zegt dat hij zelf de Goede Herder zal zijn die zijn schapen levensruimte biedt en veiligheid. En die laatste zin van de lezing, dat God zelf ordening zal aan brengen tussen goed en kwaad is dezelfde als de eerste zin van de gelijkenis uit Mattheus die we deze zondag ook hebben gelezen. De gelijkenis van het oordeel over de mensen….., het scheiden van de schapen en de bokken uit Mattheus 25.

Hebt u ‘m weer goed gehoord? Dan heeft u ook gehoord dat er geen onderscheid tussen de mensen wordt gemaakt, tussen de goede en de slechten. Dat lijkt in eerste instantie wel zo, maar als je je verdiept dan zie je dat de eerste groep in volstrekte onwetendheid (wanneer hebben we dan…? , klinkt het) goed hebben gedaan aan een mens in de marge en daarmee Jezus hebben gediend. En de tweede groep heeft in dezelfde onwetendheid een mens links laten liggen en daarmee Jezus links laten liggen. Als je even nadenkt dan besef je dat het beide keren over onszelf gaat. Hoe we de ene keer in ons leven ons wel laten raken door armoede en gebrek en de andere keer helemaal niet. Hoe we de ene keer wel een ruim hart hebben voor de ander, de vreemdeling in ons midden en de andere keer een hard oordeel. Hoe we de ene keer ons wel toewijden aan die zieke die op onze weg komt en de andere keer het te druk hebben en onze eigen bezigheden veel belangrijker vinden. Hoe we zelfs als het op leven en dood aankomt onze lang niet altijd gezonde afwegingen maken.

Zo’n gelijkenis is bedoeld om ons ervan te doordringen dat elke kleine keuze voor het goede, om al is het maar één kwetsbare medemens onze volle aandacht te geven, een keuze is voor Jezus en voor zijn koninkrijk en dat elke keer dat we aan die keuze voorbij gaan we schade leiden aan onze ziel, we onszelf schade berokkenen omdat we voorbij zijn gegaan aan het beroep dat Jezus via deze ene kwetsbare mens op ons en onze barmhartigheid heeft gedaan. Niet die kwetsbare leidt daaronder, nou ja misschien ook een beetje, maar vooral wij leiden onder een dergelijke onverschilligheid, omdat we Jezus in de steek hebben gelaten omdat we één van zijn minste mensen hebben laten zitten.

Vandaar de felheid in de woorden aan het eind van de gelijkenis. Met elke weigering om onze medemens tegemoet te komen, doen we onszelf tekort. Breken we onszelf af. Oordelen we onszelf. We missen onze bestemming… Zonde is dat!!

Die oproep vanuit de bijbel om compassie te hebben met de medemens die kwetsbaar is klinkt in deze corona-tijd extra duidelijk. Wanneer we aangesproken worden om de medemens die honger heeft of dorst of naakt is, te voorzien van het hoogstnodige aan eten, drinken en kleding, dan denken we in deze tijd aan die velen die door het wegvallen van hun baan, hun bestaanszekerheid hebben zien wegvallen. Ondernemers die machteloos moeten aanzien, hoe hun werk wordt afgebroken, mensen die in het kielzog daarvan hun baan zijn kwijtgeraakt of nog zullen kwijtraken. Je inzetten voor mensen die honger en dorst hebben, of naakt staan in deze maatschappij is naast de inzet bij voedselbank en kledingbank, straks misschien ook je inzetten voor de mens die noodgedwongen in de schulden is geraakt,

mensen helpen om weer ordening te maken in de chaos van hun dagelijkse worsteling tegen de dreigende armoede.

De vreemdeling huisvesten, een echte plek gunnen in deze samenleving is altijd al een opdracht voor ons, maar dat komt er nu extra op aan. Polarisatie, de kreet van het 'eigen volk eerst' zal in de nabije toekomst met extra kracht het hoofd moeten worden geboden.

DE zieken, de gevangenen bezoeken, oog hebben voor wie uitvalt in onze maatschappij, is bij uitstek de taak die ons nu wordt opgedragen, als kerk, maar net zo goed een ieder van ons persoonlijk. Hoe gaan we om met wie oud is, wie ziek is, wie niet vol meer in het leven kan staan? Dat is bij uitstek de vraag nu de omgangsvormen zo minimaal zijn geworden.

En de oproep om de doden te begraven, krijgt vandaag ook een andere dimensie. Als we zo gedwongen worden om maar een kleine kring van naastbetrokkenen toe te laten bij een begrafenis komt het er extra op aan. Wat let je, als je niet tot die naaste kring behoort, maar onder andere omstandigheden wel naar zo'n begrafenis zou gaan die tijd te gebruiken om eens op papier te zetten wat de overledene voor jou betekend heeft. Ik ben ervan overtuigd dat de nabestaanden dat later met ontroering zullen lezen. Ook een vorm van onze doden begraven.

Die zeven werken van barmhartigheid kunnen ook een politiek ijkpunt zijn. Ik heb aan de hand daarvan bij vroegere gemeenteraadsverkiezingen wel eens de partij-programma's van de politieke partijen in de gemeente Nijmegen gewogen en daar een publicatie over geschreven. Zo zou je ook, nu de verschillende partijen hun programma voor de landelijke verkiezingen van maart aanstaande publiceren, ze kunnen lezen en laten scoren op die meetlat. Het is misschien niet de enige manier om uw politieke keuze te bepalen, maar het zegt wel veel.

En zo kunnen die zeven werken van barmhartigheid, als leidraad voor het leven als christen, in elke tijd hun eigen uitwerking krijgen.

En de vraag die ik u en mij zou willen stellen is : Aan wie denkt u in uw omgeving die nu in deze omstandigheden het meest tekort komt aan warmte, genegenheid, geborgenheid, liefde… Als we nu eens niet alleen denken maar ook doen en deze week die persoon waaraan we denken, die extra aandacht ook eens zouden schenken…

Gefrustreerd door de beperkte ontmoetingsmogelijkheden vanachter ons beeldscherm, schreef ik van de week het volgende gedicht:

Skype, teams, zoom

Opgesloten achter een beeldscherm
vangen we een glimp van elkaar op.
We zien elkaar wel, maar de diepte

in het gelaat van de ander ontgaat ons.

We horen elkaar wel, maar de klank
achter de woorden gaat aan ons voorbij.
We zijn het wel, daar achter het scherm,
maar we treffen elkaar niet.
We vallen elkaar niet in de rede,
maar daardoor wordt ons gesprek eendimensionaal

Wanneer zullen we elkaar weer echt kunnen zien.
Echt kunnen horen, echt kunnen voelen.
Wanneer zullen we weer elkaar weer ontmoeten
van mens tot mens.
Struikelen over elkaars woorden
en dan elkaar overeind helpen
zonder de angst elkaar te besmetten.

Wanneer zullen we elkaar weer kunnen besmetten
met de geestkracht van liefde,
met de bemoediging van lijfelijk contact.

Wanneer kunnen we elkaar weer raken
met ons hele wezen?

Dat verlangen naar de totale ontmoeting van mens tot mens blijft als een lonkend perspectief aan de horizon, maar tot die tijd kunnen we er altijd wel een beetje van waarmaken, beperkt en dat is frustrerend, maar waar we, al is het op afstand, de ander in de ogen zien als medemens in de wederzijdse kwetsbaarheid, daar voldoen we aan de oproep van Jezus om er voor die ene ander te zíjn en zo zelf meer mens te worden.

Paul Oosterhoff, pauloosterhoff@planet.nl

Deze viering is in haar geheel terug te zien op:
https://kerkdienstgemist.nl/stations/2236/events/recording/160543080002236